

Duurzaamheidsverslag 2022

Resultaten

Stichting Heineken Pensioenfonds

Juni 2023

Inhoudsopgave

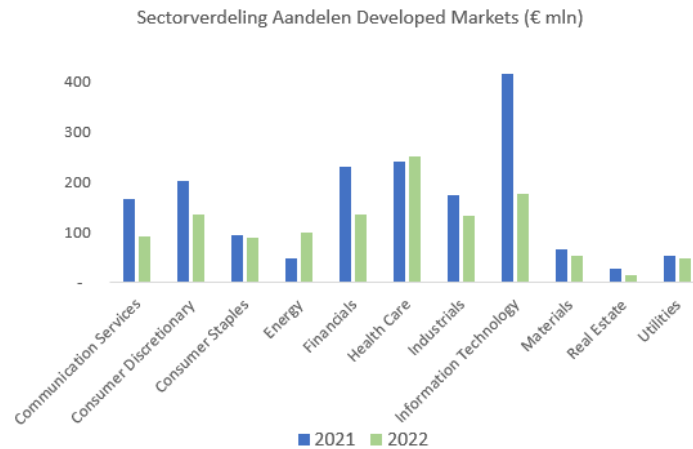
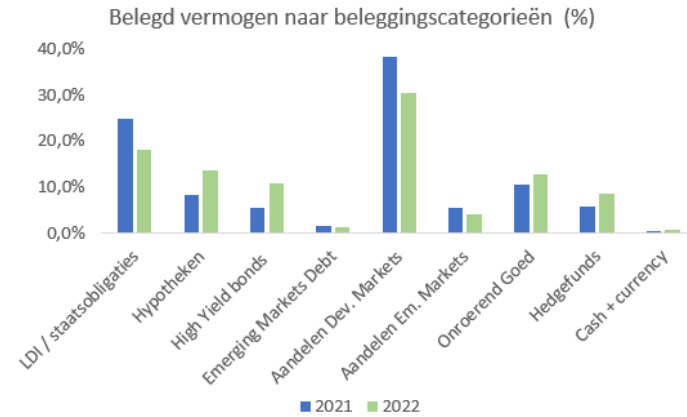
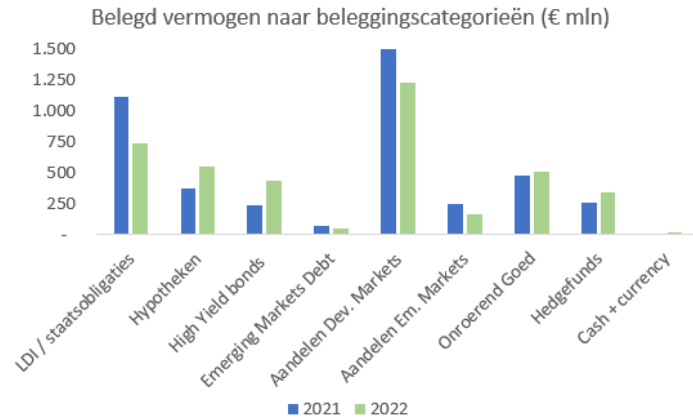
Voorwoord	3
1. Beleggingsportefeuille 2021-2022	4
2. Implementatie van het MVB beleid en uitkomsten over 2022.....	6
2.1 ESG Integratie	6
2.1.1 MVB Dashboard.....	6
2.1.2 ESG integratie bij selecteren en monitoren van vermogensbeheerders	16
2.1.3 Doelstellingen.....	16
2.2 Actief Beleggerschap	19
2.3 Uitsluitingen	23
2.4 Impact Investing	24
3. Wet- en regelgeving	25
4. Terug naar de MVB Beleggingsovertuiging en MVB Doelstelling	25
Bijlage 1 Hierarchie van ESG Scores (MSCI)	26
Bijlage 2 Doorvertaling door Sustainalytics van de UN Global Compact Principles naar de OESO-Richtlijnen en de UN Guiding Principles.....	27
Bijlage 3 Uitsluitingenlijst 2022 van ondernemingen en landen	28
Bijlage 4 Engagement 2022	29
Disclaimer	30

Voorwoord

In dit Resultatendeel van het Duurzaamheidsverslag wordt verslag gedaan over de implementatie en resultaten van het HPF over 2022. Ook het Jaarverslag 2022 doet kort verslag over het MVB beleid en de implementatie daarvan van het HPF. Het beleidsdeel van het Duurzaamheidsverslag is elders op de website te vinden.

1. Beleggingsportefeuille 2021-2022

Onderstaande grafieken en tabellen geven een overzicht van onze beleggingsportefeuille en verplichtingen ultimo 2021 en ultimo 2022, uitgesplitst naar beleggingscategorieën, sectoren en in zijn totaliteit. Deze informatie helpt om de MVB uitkomsten in de komende hoofdstukken in context te plaatsen.

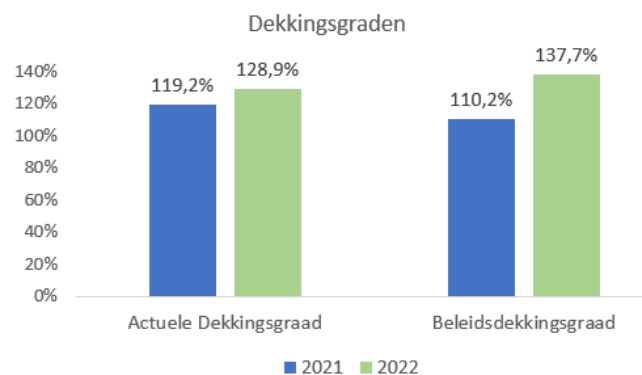
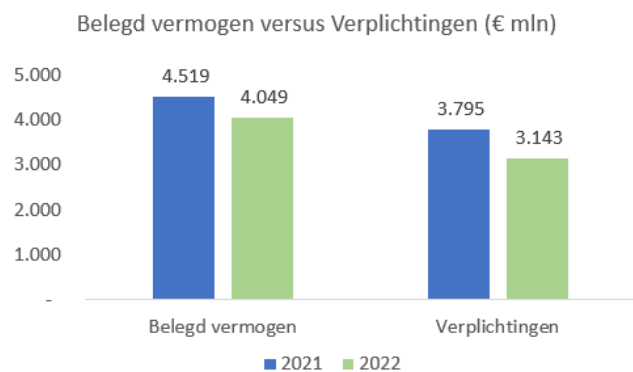
Beleggingsportefeuille uitgesplitst in beleggingscategorieën

Bedragen x € 1 mln	2021		2022	
	in %		in %	
LDI / staatsobligaties	1.116	24,7%	735	18,2%
Hypotheke	375	8,3%	548	13,5%
Alternative Credits	240	5,3%	432	10,7%
Emerging Markets Debt	68	1,5%	49	1,2%
Aandelen Dev. Markets	1.722	38,1%	1.231	30,4%
Aandelen Em. Markets	249	5,5%	166	4,1%
Onroerend Goed	479	10,6%	514	12,7%
Hedgefonds	262	5,8%	348	8,6%
Cash	9	0,2%	24	0,6%
Totaal Belegd vermogen	4.519	100,0%	4.049	100,0%

Aandelen Developed Markets uitgesplitst naar sectoren

Bedragen x € 1 mln	2021		2022	
	in %		in %	
Communication Services	166	9,6%	92	7,5%
Consumer Discretionary	203	11,8%	135	11,0%
Consumer Staples	93	5,4%	90	7,3%
Energy	47	2,7%	99	8,0%
Financials	231	13,4%	135	11,0%
Health Care	242	14,1%	251	20,5%
Industrials	175	10,2%	133	10,8%
Information Technology	417	24,2%	177	14,4%
Materials	67	3,9%	54	4,4%
Real Estate	27	1,6%	14	1,2%
Utilities	53	3,1%	47	3,8%
Marktwaaarde Aandelen DM¹	1.722	100,0%	1.228	100,0%

* de marktwaaarde kan licht afwijken van de marktwaaarde in de jaarverslaglegging vanwege een andere toewijzing naar categorieën (cash, derivaten etc).

Een lijst met de grootste beleggingen van het HPF is te vinden met onderstaande links:

- [LDI/Hypothekeportefeuille](#)
- [Aandelenportefeuille](#)

2. Implementatie van het MVB beleid en uitkomsten over 2022

De implementatie van het MVB beleid en de uitkomsten over 2022 worden besproken aan de hand van de instrumenten, in dezelfde volgorde zoals deze in het MVB beleid zijn genoemd.

2.1 ESG Integratie

2.1.1 MVB Dashboard

Onderdeel van het instrument ESG Integratie is het MVB Dashboard dat het HPF heeft ontwikkeld om kentallen voor de thema's Klimaat, Water en Mensenrechten, en enkele andere kentallen, te meten en beoordelen. Deze kentallen zijn voor het merendeel afgeleid van onderliggende data uit de MSCI ESG manager database, die vervolgens door het HPF op geaggregeerd niveau worden weergegeven. De interpretatie van het dashboard wordt in de volgende subsecties uiteengezet.

Aandelen ontwikkelde markten	HPF MSCI	CO ₂ e uitstoot (ton)				CO ₂ e uitstoot (gram/€)				Waterconsumptie (1000 m ³)				Waterconsumptie (ml/€)				Mensenrechten score (%)				ESG Universeel score (%)				
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
	2019	270.310	147.407			223,8	110,0			3.418	615			9.754	1.648			85%	93%			48%	50%			
	2020		133.319	142.038			99,9	83,6			422	408				904	679		93%	93%				51%	53%	
	2021			143.498	129.703			84,4	107,3			799	574				1.685	1.520		92%	92%				56%	56%
	AuM (x € 1 mln)	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.128	
Data dekking		94%	99%	99%	98%	94%	99%	99%	98%	27%	35%	28%	31%	27%	35%	28%	31%	92%	96%	99%	99%	91%	96%	99%	98%	

Staatsobligaties		RobecoSAM score				Omroerend Goed		GRESB score				Totale portefeuille		UN PRI			
		2019	2020	2021	2022			2019	2020	2021	2022			2019	2020	2021	2022
	Gewogen score	18,90	12,40	12,50	9,00		Gewogen score	4,80	4,80	5,00	n.b.		Aantal managers	14	14	12	15
	Green Star						100%	100%	100%	n.b.							
	AuM (x € 1 mln)	977	597	318	336		AuM (x € 1 mln)	419	436	480	514		AuM (x € 1 mln)	3.941	4.069	4.519	4.049
	Data dekking	100%	100%	100%	100%		Data dekking	100%	100%	100%	n.b.		Data dekking	100%	100%	100%	100%

Certain information from MSCI ESG Research LLC., reproduced by permission

De beschikbaarheid van kentallen voor de verschillende thema's en beleggingscategorieën is als volgt.

Kental	Thema	Beleggingscategorie
CO ₂ e – uitstoot [ton] uitstoot per geïnvesteerde euro [gram/euro]	Klimaat	Aandelen Ontwikkelde Markten
H ₂ O – consumptie [duizend m ³] consumptie per geïnvesteerde euro [ml/euro]	Water	
Mensenrechten score	Mensenrechten	
ESG Universeel score	MVB-breed	
RobecoSAM score	MVB-breed	LDI/Staatsobligaties
GRESB score	MVB-breed	Onroerend Goed
UN PRI score	MVB-breed	Alle categorieën

‘MVB-breed’ is hierbij uiteraard geen expliciet benoemd thema, maar omvat ook andere aandachtsgebieden in ons totale MVB beleid dan de drie expliciet benoemde thema's.

Klimaat

Voor het thema ‘Klimaat’ is het kental de CO₂e uitstoot die aan de deelportefeuille Aandelen Ontwikkelde Markten van het HPF kan worden toegerekend, zowel in absolute zin als relatief per geïnvesteerde euro. Zoals in het MVB beleid is aangegeven, bevatten deze cijfers ook de uitstoot van andere broeikasgassen zoals in het Kyoto Protocol benoemd.

De CO₂e uitstoot van onze deelportefeuille is gemeten door onze investering in een onderneming te delen door de marktkapitalisatie van die onderneming (dit bepaalt ons eigendomsaandeel, en dus onze relatieve verantwoordelijkheid in die onderneming) en dit te vermenigvuldigen met de (scope 1+2) CO₂e uitstoot van die onderneming. De scope 1+2 CO₂e uitstoot geeft de directe plus de indirecte uitstoot door ingekochte energie en warmte weer. De uitstoot die op deze manier aan onze investering in die onderneming toe te rekenen is, is vervolgens gesommeerd over alle ondernemingen in onze deelportefeuille waarvoor CO₂e uitstootgegevens beschikbaar zijn. De resulterende absolute CO₂e uitstoot van onze deelportefeuille wordt tenslotte gedeeld door de waarde van de deelportefeuille waarvoor de CO₂e uitstoot cijfers beschikbaar zijn, om te komen tot de relatieve CO₂e uitstoot per geïnvesteerde euro.

De CO₂e uitstootcijfers die in het MVB Dashboard in de rij ‘MSCI 2021’ staan weergegeven, betreffen de CO₂e uitstoot, in ton, over het jaar 2021 die MSCI in de loop van 2022-2023 uit de duurzaamheidsrapportages over 2021 van de desbetreffende ondernemingen heeft verzameld. MSCI geeft hierbij aan dat dit langdurige proces van verzamelen doorgaat tot ca. september 2023. Voor dit duurzaamheidsverslag hebben wij noodzakelijkerwijs een ‘cut-off date’ gehanteerd van 1 maart 2023; dit is gerechtvaardigd aangezien veruit de meeste ESG cijfers over 2021 dan binnen zijn, en zeker die van de CO₂e uitstoot met een datadekking van bijna 100%. Indien van een onderneming dan (nog) geen uitstootcijfers over 2021 bekend zijn, is de uitstoot van

die onderneming van het voorgaande jaar in beschouwing genomen (zonder 'cut-off date'). Indien ook die niet beschikbaar zijn dan is deze onderneming buiten de meting voor 2022 gehouden. Op overeenkomstige wijze zijn de uitstootcijfers over eerdere jaren vastgesteld (steeds met een 'cut-off date' van 1 maart). Kolomgewijs zijn onze aandelenportefeuilles ultimo een specifiek kalenderjaar in beschouwing genomen. Hierbij is onze deelportefeuille ultimo 2021 zowel vorig jaar op basis van de uitstootcijfers over 2020 als dit jaar op basis van de uitstootcijfers over 2021 doorgerekend. Dit verklaart het 'trappetje' in het MVB Dashboard voor dit kental, en tevens waarom de ultimo 2022 portefeuille vooralsnog slechts éénmaal is doorgerekend (op basis van ESG cijfers over 2021 aangezien die over 2022 pas volgend jaar beschikbaar zijn).

Samengevat,

- Kolomgewijs wordt voor een bepaald jaar zichtbaar hoe, *op basis van dezelfde deelportefeuille* ultimo dat jaar, de CO₂e uitstoot van de deelportefeuille is gewijzigd door ontwikkelingen bij de ondernemingen gedurende dat jaar (vanwege bijvoorbeeld procesverbeteringen). Dit noemen wij het 'Ondernemingseffect'.
- Rijgewijs is het effect zichtbaar hoe, *op basis van dezelfde CO₂e uitstootcijfers bij de ondernemingen* over een bepaald jaar, de CO₂e uitstoot van onze deelportefeuille is gewijzigd door ontwikkelingen in onze deelportefeuille gedurende het daaropvolgende jaar. Dit noemen wij het 'Portefeuille effect'. Dit effect bestaat:
 - deels uit ontwikkelingen in de *allocatie* naar de aandelen binnen de deelportefeuille; dit noemen wij het 'Allocatie effect';
 - en voor het overige gedeelte uit *waardeveranderingen* van de aandelen binnen de deelportefeuille; dit noemen we het 'Waarde effect'.

Zie verder de sectie Doelstellingen hieronder, waarin deze uitsplitsing een essentiële rol speelt.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van CO₂e uitstoot, zowel absoluut als per geïnvesteerde euro, als volgt geweest:

Aandelen ontwikkelde markten	MSCI	HPF	CO ₂ e (ton)				CO ₂ e (gram/€)			
			2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
	2019		270.310	P → 147.407			223,8	P → 110,0		
	2020			133.319	P → 142.038			99,9	P → 83,6	
	2021				143.498	P → 129.703			84,4	P → 107,3
	AuM (x € 1 mln)		1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228
	Datadekking		94%	99%	99%	98%	94%	99%	99%	98%

Certain information from MSCI ESG Research LLC., reproduced by permission

Zoals bovenstaande cijfers aangeven is er in onze portefeuille een enorme reductie geweest in CO₂e uitstoot in 2020, hetgeen voornamelijk het gevolg is geweest van een wijziging in onze beleggingsstrategie om de Research Affiliates Fundamental Index (RAFI), met een relatief groot aandeel in de industrie-, energie- en nutssector, te vervangen door een multi-factor strategie.

Voor 2022 geldt dat de CO₂e uitstoot van onze deelportefeuille in absolute termen flink is afgenomen, van 142.038 ton naar 129.703 ton (-8,7%), maar in relatieve termen per geïnvesteerde euro flink is toegenomen, van 83,6 gram/euro naar 107,3 gram/euro (+28,3%).

Uitgesplitst naar effecten zijn de oorzaken van deze af- en toename als volgt:

- *[Ondernemingseffect]* De ondernemingen in onze primo 2022 portefeuille hebben op basis van ontwikkeling in hun uitstootcijfers over 2020 versus 2021 een lichte stijging in CO₂e uitstoot laten zien van 142.038 naar 143.498 ton (+1,0%). Voor de CO₂e uitstoot per geïnvesteerde euro is deze stijging van 83,6 naar 84,4 gram/euro (+1,0%). Dit ondernemingseffect wordt aan (primo) 2022 toegerekend.
- *[Portefeuille effect]* Op basis van uitstootcijfers over 2021 daalde gedurende 2022 onze absolute CO₂e uitstoot van 143.498 naar 129.703 ton (-9,6%), terwijl de waarde van de aandelenportefeuille waarvoor CO₂e uitstoot cijfers beschikbaar zijn, daalde met -28,9% (inclusief een lichte daling in data dekking). Aldus steeg de CO₂e uitstoot per geïnvesteerde euro met 27,1%. De daling van de waarde van de aandelenportefeuille is een gevolg van dalingen in aandelenprijzen c.q. negatieve rendementen, en van een verminderde exposure in de strategische allocatie naar aandelen.

Indien de waardedaling van de deelportefeuille over 2022 evenredig over de deelportefeuille was doorgevoerd, dan zou de CO₂e uitstoot van de deelportefeuille in ongeveer dezelfde proportie zijn gedaald, met als gevolg dat de CO₂e uitstoot per geïnvesteerde euro stabiel zou zijn gebleven. Het feit dat laatstgenoemd kental zo flink is toegenomen, duidt er op dat er binnen de deelportefeuille een flinke verschuiving heeft plaatsgevonden naar de relatief hoge CO₂e emitterende ondernemingen. Sectie 1 hierboven geeft dit al aan, met bijvoorbeeld een flinke stijging van de sector Energy. Zie verder de sectie Doelstellingen hieronder, waarin dit verder wordt uitgewerkt.

Water

Voor het thema 'Water' wordt de waterconsumptie berekend die aan de aandelenportefeuille ontwikkelde markten van het HPF kan worden toegerekend. Waterconsumptie cijfers zijn vooralsnog beperkt beschikbaar, waardoor het kental slechts berekend kan worden voor een deel van de aandelenportefeuille. Dit is de reden dat er nog niet met doelstellingen op Water kan worden gewerkt en dat het HPF ervoor gekozen heeft om dit thema in te vullen middels Impact Investing. De ontwikkelingen op dit gebied gaan echter snel, en de verwachting is dat het deel van de aandelenportefeuille waarvoor dit kental berekend kan worden in de toekomst snel zal stijgen. De rapportage van de waterconsumptie betreft daarom alleen ter monitoring. Er wordt niet op gestuurd.

De waterconsumptie is, net als bij CO₂e, gemeten door onze investering in een onderneming te delen door de marktwaarde van die onderneming (ter bepaling van ons eigendomsaandeel en dus onze relatieve verantwoordelijkheid in die onderneming) en dit te vermenigvuldigen met de

waterconsumptie van die onderneming. De waterconsumptie geeft het water verbruik van de onderneming weer, waarbij rekening wordt gehouden met water dat schoon wordt terug geleverd aan de oorspronkelijke bron. Waterconsumptie kan worden toegeschreven aan water dat is verdampt, verloren is gegaan door afval of lekkage, of is opgenomen in het eindproduct. De waterconsumptie die op deze manier aan onze investering in die onderneming toe te rekenen is, is vervolgens gesommeerd over alle ondernemingen waarin wij belegd hebben en waarvoor deze cijfers beschikbaar zijn. De resulterende absolute waterconsumptie is vervolgens gedeeld door de waarde van de deelportefeuille waarvoor waterconsumptie cijfers beschikbaar waren, om te komen tot de relatieve waterconsumptie per geïnvesteerde euro.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van de waterconsumptie, zowel absoluut als per geïnvesteerde euro, als volgt geweest¹:

Aandelen ontwikkelde markten	HPF	Waterconsumptie (m3)				Waterconsumptie (ml/€)			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
	MSCI	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
	2019	3.417.585	614.972			9.754	1.648		
	2020		422.221	408.442			904	679	
	2021			798.827	573.969			1.685	1.520
	AuM (x € 1 mln)	1.287	1.345	1.710	1.228	1.287	1.345	1.710	1.228
	Datadekking	27%	35%	28%	31%	27%	35%	28%	31%

Zoals bovenstaande cijfers aangeven is er in onze portefeuille een enorme reductie geweest in waterconsumptie in 2020, hetgeen voornamelijk het gevolg is geweest van de transitie van de Robeco factor fondsen naar de SSGA multi-factor strategie in die tijd. De Robeco fondsen waren belegd in ondernemingen met een relatief hoge waterconsumptie. Een onderneming met een hoge waterconsumptie betekent overigens niet per definitie dat dit geen duurzame onderneming kan zijn. In het Robeco Momentum fonds bijvoorbeeld zorgde één aandeel voor bijna de totale waterconsumptie in het fonds. Dit aandeel betrof Meridian Energy, een nutsbedrijf uit Nieuw Zeeland dat o.a. gespecialiseerd is in duurzame waterkracht energie. Na het vervangen van de Robeco fondsen is dit aandeel gereduceerd naar een tiende van het oorspronkelijke belang in de portefeuille aandelen ontwikkelde markten.

Voor 2022 geldt dat de waterconsumptie van onze deelportefeuille in absolute termen enorm is toegenomen, van 408.442 m³ naar 573.969 m³ (+40,5%), en in relatieve termen per geïnvesteerde euro een nog hardere stijging laat zien van 679 ml/euro naar 1.520 ml/euro (+124%).

¹ Ten opzichte van vorig jaar is een andere berekening van de waterconsumptie per ml/€ toegepast waarbij de totale waterconsumptie wordt toegeschreven aan de ondernemingen waarvoor de cijfers beschikbaar zijn, in plaats van aan het totaal AuM.

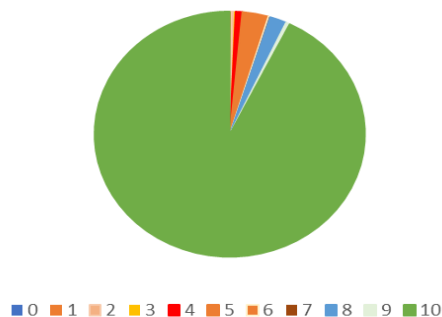
Uitgesplitst naar effecten zijn de oorzaken van deze toename als volgt:

- *[Ondernemingseffect]* De ondernemingen in onze primo 2022 portefeuille hebben op basis van ontwikkeling in hun waterconsumptie cijfers over 2020 versus 2021 een enorme stijging in waterconsumptie laten zien, van 408.442 m³ naar 798.827 m³ (+95,6%). De stijging van de waterconsumptie wordt veroorzaakt doordat een tweetal ondernemingen met een zeer hoge waterconsumptie, Nippon Steel en JFE Holdings, voor de eerste keer waterconsumptie over 2021 hebben gerapporteerd. Voor de waterconsumptie per geïnvesteerde euro is de ontwikkeling van van 679 ml/euro naar 1.685 ml/euro. Deze relatieve stijging is nog groter dan de eerder genoemde 95,6%, omdat een deel van de ondernemingen na 2019 geen waterconsumptie cijfers hebben gerapporteerd en daarmee uit onze berekeningen vallen. Deze ondernemingseffecten worden aan (primo) 2022 toegerekend.
- *[Portefeuille effect]* Gedurende 2022 daalde op basis van waterconsumptie cijfers over 2021 de absolute waterconsumptie in onze deelportefeuille van 798.827 m³ naar 573.969 m³ (-28,1%), terwijl de waarde van de aandelenportefeuille waarvoor waterconsumptie cijfers beschikbaar zijn, daalde met 20,5%. De waterconsumptie per geïnvesteerde euro liet daarmee een daling zien van 1.685 ml/€ naar 1.520 ml/€ (-9,8%). De daling van de waarde van de aandelenportefeuille is een gevolg van dalingen in aandelenprijzen c.q. negatieve rendementen, en van een verminderde exposure in de strategische allocatie naar aandelen in de beleggingsportefeuille van 2022 versus die van 2021.

Mensenrechten

Voor het thema Mensenrechten wordt de MSCI Human Rights Controversy score gemeten. Deze score geeft een beoordeling van eventuele controverses die gerelateerd zijn aan een onderneming op het gebied van mensenrechten. Factoren die van invloed zijn, betreffen onder meer of een onderneming betrokken is bij controverses met betrekking tot inperking van vrijheid van meningsuiting en censuur, en andere mensenrechtenschendingen en nadelige gevolgen voor een gemeenschap. De uiteindelijk gecombineerde score varieert van 0 tot 10, waarbij een 10 betekent dat er nauwelijks/geen controverses zijn geconstateerd. De verdeling hieronder laat zien dat veruit de meeste ondernemingen in onze beleggingsportefeuille een mensenrechtenscore hebben van 10.

Verdeling Mensenrechten score

De geaggregeerde Mensenrechten score is, net als bij CO₂e, gemeten door onze investering in een onderneming te delen door de marktwaarde van die onderneming ter bepaling van ons eigendomsaandeel en dus onze relatieve verantwoordelijkheid in die onderneming, en dit te vermenigvuldigen met de Controversy score gedeeld door 10 (om de relatieve score van 0 tot 10 om te zetten in een relatieve score van 0 tot 1, ofwel van 0% tot 100%). De score die op deze manier aan onze investering in die onderneming toe te rekenen is, is vervolgens gesommeerd over alle ondernemingen waarin wij belegd hebben en waarvoor Controversy scores beschikbaar zijn. Vervolgens is, in tegenstelling tot CO₂e uitstoot, het resultaat nog gedeeld door de som van onze eigendomsaandelen aangezien de Human Rights Controversy score, in tegenstelling tot CO₂e uitstoot, een relatieve maat is. Op die manier is een gewogen gemiddelde Mensenrechten score berekend, gewogen met ons eigendomsaandeel in de verschillende ondernemingen.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van de Mensenrechten score als volgt geweest:

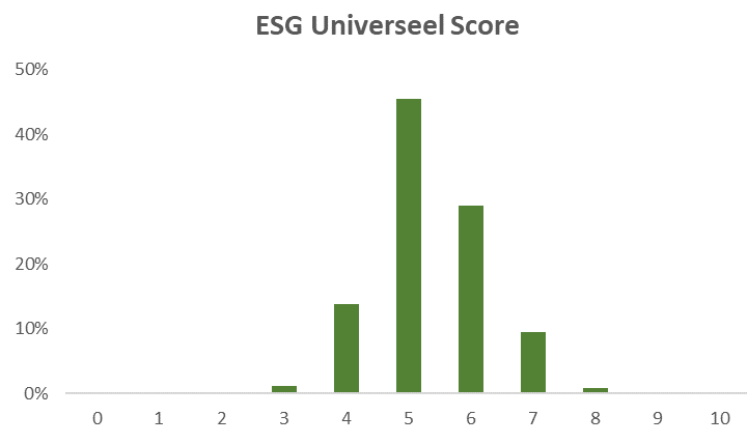
Aandelen ontwikkelde markten	HPF	Mensenrechten score			
	MSCI	2019	2020	2021	2022
2019		85% 	93% 		
2020			93% 	93% 	
2021				92% 	92%
AuM (x € 1 mln)		1.287	1.345	1.710	1.228
Datadekking		92%	96%	99%	98%

Voor 2022 geldt dat de Mensenrechten score van onze deelportefeuille ongeveer gelijk is gebleven, van 93% naar 92% (-1,1%). Deze daling is volledig toe te rekenen aan het Ondernemingseffect, niet aan het Portefeuille effect.

De aandelenportefeuille ontwikkelde markten bestaat voornamelijk uit ondernemingen met een score 10, gevolgd door score 8 en 5. Er waren 3 ondernemingen (in 2021: 4) in de aandelenportefeuille die een score 0 kregen (i.e. 0,82% van het aantal ondernemingen in de deelportefeuille); twee ondernemingen die ook in 2021 al een score 0 hadden (Barrick Gold en BHP Group), en één onderneming die daar nieuw bij is gekomen (Glencore plc.). Daarnaast zijn er 28 ondernemingen (in 2021: 26) met een Mensenrechten score 1, waarvan zeven ondernemingen ten opzichte van 2021 een (forse) downgrade hebben laten zien.

ESG Universeel score

Voor het bepalen van een ESG Universeel score voor onze aandelenportefeuille ontwikkelde markten baseren wij ons op MSCI Weighted Average Key Issue Score (WAKI, zie bijlage 1). Deze score vertegenwoordigt het gewogen gemiddelde van de scores die zijn ontvangen op alle belangrijke kwesties die bijdragen aan de uiteindelijke integrale beoordeling van een onderneming op ESG gebied. Met behulp van deze score kunnen ondernemingen binnen de gehele portefeuille met elkaar worden vergeleken. De score is niet genormaliseerd per sector. Ook deze score heeft een schaal van 0 tot 10, waarbij een 10 betekent dat de onderneming op E, S, en G gebied goed presteert.

De geaggregeerde WAKI score voor de portefeuille wordt op soortgelijke wijze vastgesteld als de Mensenrechten score aangezien ook de ESG Universeel score een relatieve maat is. Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van de ESG Universeel score als volgt geweest:

Aandelen ontwikkelde markten	HPF	ESG Universeel Score			
		2019	2020	2021	2022
	MSCI	2019	2020	2021	2022
	2019	48% P →	50% ○ ↓		
	2020		51% P →	53% ○ ↓	
	2021			56% P →	56%
	AuM (x € 1 mln)	1.287	1.345	1.710	1.228
	Datadekking	91%	96%	99%	98%

Voor 2022 geldt dat de ESG Universeel score van onze deelportefeuille licht is gestegen, van 53% naar 56% (+5,7%). Deze stijging is volledig toe te rekenen aan het Ondernemingseffect, niet aan het Portefeuille effect.

De meeste aandelen hebben een WAKI score tussen de 5 en de 6. De laagste score in de deelportefeuille betreft een 1,5 voor Jardine Matheson. De hoogste WAKI score in de portefeuille is een 8,8 voor Transurban Group.

Staatsobligaties

De LDI portefeuille bestaat uit Staatsobligaties, SSA-obligaties en renteswaps. Middels de RobecoSAM Country Sustainability Ranking wordt een gemiddelde universele score bepaald voor de Staatsobligaties. De RobecoSAM Country Sustainability Ranking is een uitgebreid raamwerk voor het analyseren van de prestaties van landen op duurzaamheidsmaatstaven, waarbij de focus ligt op ESG factoren zoals vergrijzing, corruptie en milieurisico's. De score wordt bepaald door de ranking van een bepaald land te vermenigvuldigen met de relatieve allocatie van dat betreffende land in onze portefeuille. Hoe lager de score, des te beter het resultaat is.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van de RobecoSAM score als volgt geweest:

Staatsobligaties		RobecoSAM			
		2019	2020	2021	2022
	Gewogen score	18,90	12,40	12,50	9,00
	AuM (x € 1 mln)	977	597	318	336
	Data dekking	100%	100%	100%	100%

Voor 2022 geldt dat de RobecoSAM score van onze deelportefeuille gedaald is, van 12,5 naar 9,0 (-28,0%). Dit gunstige resultaat is deels een gevolg van beter presterende landen (Duitsland) en deels van herallocaties naar beter presterende landen (portefeuille effect; Finland).

Alle Staatsobligaties in de portefeuille bevinden zich, individueel en gewogen naar allocatie per land, binnen de ranking van 20 van de RobecoSAM Sustainability Index. De Staatsobligaties met de hoogste ranking in onze portefeuille betreft Finland (plaats 1) en die met de laagste ranking betreft België (plaats 19). Gemiddeld komt de gewogen RobecoSAM score uit op 9,00 in 2022. De betere score ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt doordat er de RobecoSAM score van Duitsland is verbeterd (van 13 naar 8) en er in 2022 meer in de staatsobligatieportefeuille in Finland is belegd dan in 2021.

Onroerend Goed

Voor het bepalen van een gemiddelde universele ESG score voor de Onroerend Goed portefeuille wordt de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) gehanteerd. De GRESB beoordeelt de vermogensbeheerder absoluut door middel van een gekleurde ster (groen-oranje-rood) en relatief ten opzichte van andere vermogensbeheerders op basis van een aantal sterren (maximum = 5 sterren). De gewogen GRESB score wordt bepaald door het aantal sterren dat het beleggingsfonds heeft verkregen te vermenigvuldigen met de relatieve allocatie van het betreffende fonds in onze portefeuille.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van de GRESB score als volgt geweest:

Onroerend Goed		GRESB score			
		2019	2020	2021	2022
	Gewogen score	4,80	4,80	5,00	n.b.
	Green Star	100%	100%	100%	n.b.
	AuM (x € 1 mln)	419	436	480	514
	Data dekking	100%	100%	100%	n.b.

Voor 2022 is de GRESB score nog niet bekend. Wel is deze score in 2021 verder gestegen, ten opzichte van 2020, van 4,8 naar 5,0.

In 2021 bedroeg de gewogen aantal sterren score 5,00 en behaalden al onze Onroerend Goed vermogensbeheerders een Green Star. Dat wil zeggen dat al onze vermogensbeheerders zich in de hoogste percentiel van de markt bevinden ten opzichte van de concurrenten. De scores over 2022 zijn nog niet bekend.

UN PRI

Op portefeuilleniveau verwachten wij dat alle managers de UN Principle for Responsible Investing (UN PRI) ondertekenen.

Een snede uit het MVB Dashboard in beschouwing nemend, is op deelportefeuille niveau de ontwikkeling van het aantal managers dat de UN PRI heeft ondertekend, als volgt geweest:

Totale portefeuille		UN PRI			
		2019	2020	2021	2022
	Aantal managers	14	14	12	15
	AuM (x € 1 mln)	3.941	4.069	4.519	4.049
	Data dekking	100%	100%	100%	100%

Voor 2022 is de UN PRI score dat al onze 15 vermogensbeheerders de UN PRI hebben ondertekend, ook de drie nieuwe vermogensbeheerders in 2022.

2.1.2 ESG integratie bij selecteren en monitoren van vermogensbeheerders

Bij de selectie en monitoring van de externe vermogensbeheerders worden ESG criteria expliciet meegenomen. Onderdeel van de selectie is de beoordeling of de vermogensbeheerder voldoet aan het IMVB Convenant, waaronder de onderdelen die betrekking hebben op de ESG due-diligence.

Bij twee van de drie nieuwe vermogensbeheerders zijn IMVB Convenant vereisten, in hoeverre zij volgens de internationale standaarden handelen, ESG due diligence verrichten en dit publiekelijk kenbaar maken, meegenomen in de beheerovereenkomst. Er zijn in de contracten bepalingen opgenomen rond de borging van de OESO Richtlijnen. Hedgefonds betreffen geen categorie van het Convenant en derhalve is bij één nieuwe hedgefund manager de bepaling niet opgenomen.

2.1.3 Doelstellingen

In het MVB beleid is een vijftal doelstellingen geformuleerd.

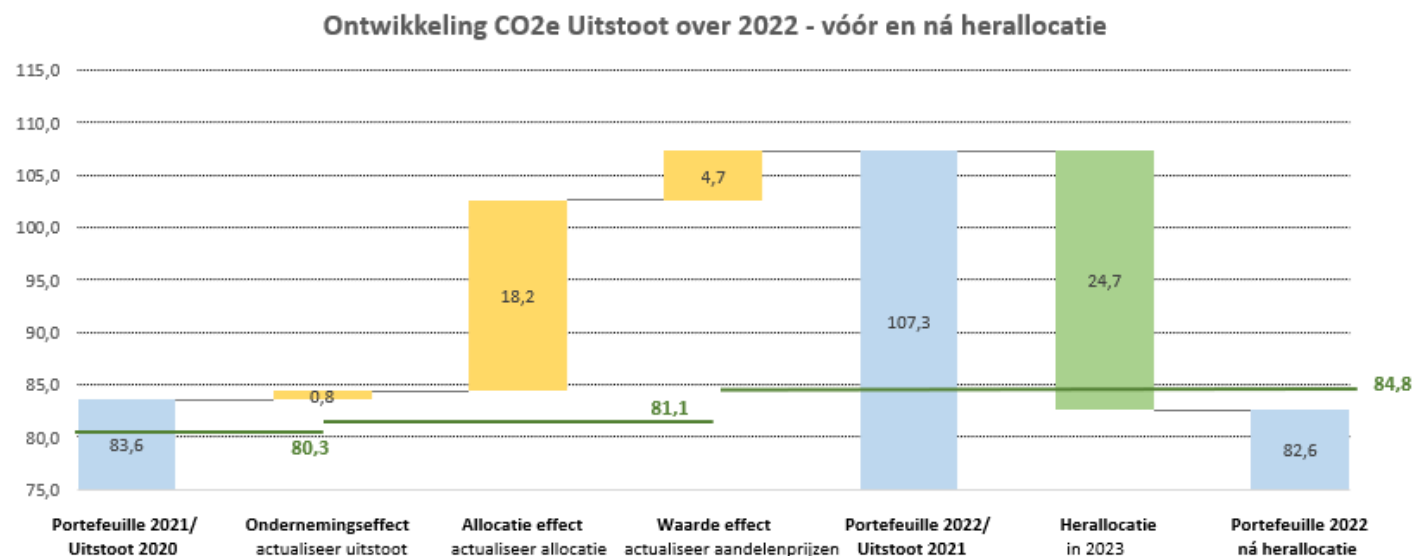
- Klimaat – CO₂e reductiedoelstelling
- Mensenrechten

- Staatsobligaties
- Onroerend Goed
- Externe Vermogensbeheerders

Klimaat – CO₂e reductiedoelstelling

Voor 2022 heeft het HPF ex-post aan het CO₂e reductiebeleid en -doelstelling voldaan, ná aanpassing van de ultimo 2022 portefeuille in 2023.

Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling weer van de CO₂e uitstoot per geïnvesteerde euro, in deze sectie verder CO₂e Voetafdruk genoemd, van de deelportefeuille Aandelen Ontwikkelde Markten over het jaar 2022.

Feitelijke portefeuille

De grafiek toont aan dat de in het MVB Dashboard weergegeven stijging van de CO₂e Voetafdruk over 2022 van 83,6 gram/€ naar **107,3 gram/€** voornamelijk veroorzaakt is door het Allocatie effect van 18,2 gram/€, i.e. door verschuivingen binnen de deelportefeuille over 2022, hetgeen onder de verantwoordelijkheid valt van het HPF. Het Ondernemingseffect van 0,8 gram/€ is weliswaar klein, maar geeft aan dat de ondernemingen zelf de uitstoot in ieder geval niet hebben weten te reduceren. Tenslotte zijn er per saldo ook nog waardedalingen in de aandelenprijzen geweest, die tot een

Waarde effect hebben geleid van 4,7 gram/€. Het Ondernemingseffect en het Waarde effect zijn 'autonome ontwikkelingen' die niet onder de verantwoordelijkheid van het HPF vallen.

Doelportefeuille ultimo 2022

De afleiding van de doelstelling voor de CO₂e Voetafdruk ultimo 2022, in de grafiek weergegeven door de groene horizontale lijnen, is als volgt. Ten eerste wordt beoogd de primo CO₂e Voetafdruk met 4% te reduceren, ofwel met $4\% \times 83,6 = 3,3$ gram/€. Dit leidt tot een doelportefeuille van $83,6 - 3,3 = 80,3$ gram/€. Deze doelwaarde wordt conform het beleid gecorrigeerd voor drie omstandigheden:

- Indien er nog een reductietekort of -overschot bestaat uit het verleden, dan wordt dit in de doelstelling verwerkt. Aangezien 2022 het eerste jaar is waarin de doelstelling van toepassing is verklaard, zijn er nog geen te verrekenen tekorten of overschotten in 2022;
- Conform beleid compenseert het HPF niet voor de 'autonome' stijgingen in de CO₂e Voetafdruk die door de ondernemingen zelf zijn veroorzaakt. Aangezien het ondernemingseffect van 0,8 gram/€ inderdaad een stijging representeert, wordt de doelstelling met deze waarde versoepeld (i.e. opgehoogd). Aldus resulteert een doelstelling van 81,1 gram/€.
- Tenslotte wordt deze doelwaarde aangepast voor ontwikkelingen in aandelenprijzen, aangezien deze 'autonome' prijsontwikkelingen alle CO₂e Voetafdruk cijfers proportioneel beïnvloeden. Aangezien het Waarde effect van de feitelijke deelportefeuille van 4,7 gram/€ gelijk is aan 4,6% van de som van de primo CO₂e Voetafdruk en het Ondernemings- en Allocatie effect, wordt dit percentage ook toegepast op de doelwaarde. Aldus resulteert een **ultimo doelstelling van 84,8 gram/€** ($104,6\% \times 81,1$).

Duidelijk is dat de CO₂e Voetafdruk van de feitelijke deelportefeuille ultimo 2022 niet aan de doelstelling voldoet. Conform het beleid wordt er dan een aangepaste deelportefeuille gezocht met een CO₂e Voetafdruk die lager is dan de doelstelling vereist. En deze deelportefeuille is gevonden. In 2023 vindt de herallocatie binnen deze portefeuille plaats, met een resulterende reductie in CO₂e Voetafdruk van 24,7 gram/€. De resulterende deelportefeuille heeft dan naar de omstandigheden ultimo 2022 een CO₂e Voetafdruk van 82,6 gram/€ waarmee alsnog, ex-post, aan de reductie doelstelling voor 2022 is voldaan. Aangezien de reductie 2,2 gram/€ lager is dan beoogd, wordt dit bedrag volgend jaar als een 'reductie overschot' meegenomen.

De samenvattende cijfers zijn daarmee als volgt:

Jaar	CO ₂ e Voetafdruk van portefeuille per 1-1-2022 (gram/€)	CO ₂ e Voetafdruk van portefeuille per 31-12-2022 (gram/€)	Doelstelling van portefeuille per 31-12-2022 (gram/€)	CO ₂ e Voetafdruk voor portefeuille per 31-12-2022 (gram/€) – na herallocatie	(Tekort)/Overschot versus Doelstelling van portefeuille per 31-12-2022 (gram/€)
2022	83,6	107,3	84,8	82,6	2,2

Mensenrechten

De doelstelling voor Mensenrechten is dat ondernemingen niet gedurende twee opeenvolgende jaren de slechtste MSCI Mensenrechtenscore behalen (score 0, op een schaal van 10). Indien een onderneming hier niet aan voldoet, wordt deze uitgesloten van de portefeuille. Deze doelstelling is van

toepassing op de beleggingscategorie Aandelen Ontwikkelde Markten. Op basis van de scores per jaareinde 2022 (zie MVB Dashboard) en conform ons MVB beleid zijn om deze reden in de eerste maanden van 2023 twee ondernemingen (Barrick Gold en BHP Group) op de Uitsluitingenlijst geplaatst.

Staatsobligaties

Voor Staatsobligaties heeft het HPF de doelstelling dat de gewogen RobecoSam Country Sustainability Index hoogstens gelijk is aan 20. Gegeven de score van 9,0 per jaareinde 2022 (zie MVB Dashboard) wordt hieraan ruimschoots voldaan.

Onroerend Goed

Ten aanzien van Onroerend Goed heeft het HPF over 2021 de doelstelling behaald dat alle vermogensbeheerders een “Green Star” waardering hebben. De gegevens over 2022 zijn nog niet bekend.

Externe vermogensbeheerders

Het HPF eist in principe van vermogensbeheerders dat zij de UN PRI hebben ondertekend. Het MVB Dashboard geeft aan dat hieraan wordt voldaan omdat ultimo 2022 alle 15 vermogensbeheerders, inclusief drie nieuwe in 2022, de UN PRI hebben ondertekend.

2.2 Actief Beleggerschap

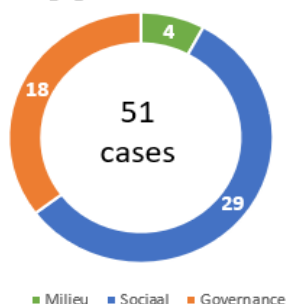
Actief Beleggerschap bestaat uit Engagement, Stemmen en Class actions & claims.

Engagement

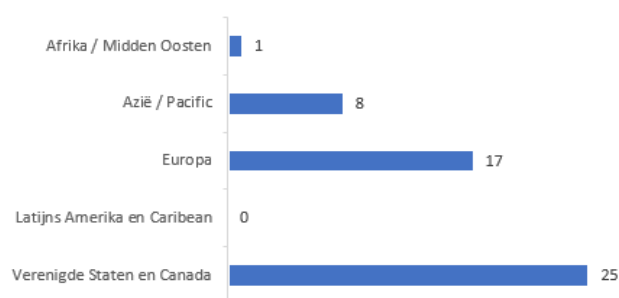
Engagement wordt toegepast op het thema Mensenrechten via de Global Standards Engagement van Sustainalytics. Sustainalytics voert namens het HPF engagement met bedrijven die internationale standaarden ernstig en systematisch schenden, zoals de UN Global Compact Principles, de OESO-richtlijnen voor multinationals en de UN Guiding Principles. In bijlage 2 wordt de relatie beschreven tussen de Global Norms Standards die door Sustainalytics worden gehanteerd enerzijds en de UN Global Compact Principles, OESO-Richtlijnen en de UN Guiding Principles anderszijds richtlijnen voor multinationals en de UN Guiding Principles.

In 2022 is door Sustainalytics over 51 cases engagement in de aandelenportefeuille ontwikkelde markten van het HPF gevoerd. De engagement cases zijn onderverdeeld naar de door Sustainalytics geformuleerde normen arbeidsrechten, mensenrechten, milieu en business ethiek.

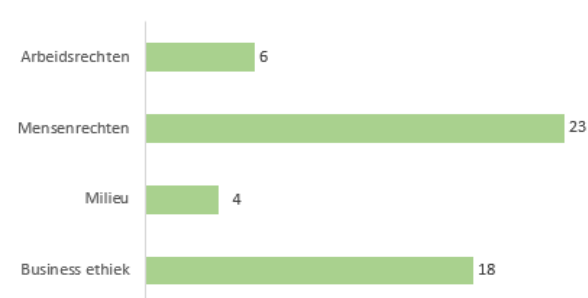
Engagement naar thema

Engagement naar regio

Engagement naar norm

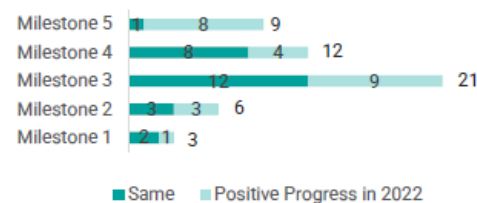

In 2022 zijn acht engagement cases met succes afgerond. Hiervan hadden vier cases betrekking op engagement op het thema “Social”, waar mensenrechten en arbeidsrechten onderdeel van uitmaken. Drie cases hadden betrekking op engagement op governance vraagstukken en één case had betrekking op milieuvraagstukken. In totaal zijn er voor deze acht engagement cases 3 vergaderingen geweest en 33 andere contact momenten (zoals email, telefoon, brief, fax). Er waren geen disengagement cases in 2022 die betrekking hadden op de aandelenportefeuille van het HPF, waarbij de engagement is gestopt omdat deze ondernemingen niet bereid waren om de dialoog aan te gaan of omdat er te weinig reacties vanuit deze ondernemingen kwamen.

In onderstaande tabel zijn de mijlpalen in het engagement proces weergegeven. Bij het bereiken van mijlpaal 5 wordt de engagement als succesvol beschouwd.

Milestone Overview

Per ultimo 2022 stonden er nog 43 engagement cases open. Hiervan hebben er 3 betrekking op Milieu, 25 cases zijn gericht op Sociale vraagstukken en 15 cases op de Governance vraagstukken. 86% van deze openstaande cases worden door Sustainalytics geclassificeerd als engagement cases met een medium of high performance. Dat wil zeggen dat er een standaard niveau (medium performance) van reactie en vooruitgang wordt geboekt dan wel een goed of uitstekend niveau (high performance) van reactie en vooruitgang.

In bijlage 4 staan de ondernemingen waarmee Sustainalytics in 2022 namens het HPF Global Standards Engagement heeft gevoerd. Daarnaast voeren de vermogensbeheerders hun eigen Engagement uit. Hoewel dit niet gestuurd wordt vanuit het HPF draagt dit verder bij aan de invloed van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid van het HPF. Zie de volgende paragraaf 'Stemmen' voor hyperlinks naar het Engagement beleid en Engagement resultaten van de vermogensbeheerders van onze aandelenportefeuille.

Stemmen

Stemmen in aandeelhoudersvergaderingen

Het stemmen wordt door de vermogensbeheerders van onze aandelenportefeuille gedaan, in lijn met hun eigen beleid. Voor meer informatie over het Engagement- en Stembeleid van onze vermogensbeheerders zie:

- het [Stem- en Engagementbeleid van State Street](#) (Aandelen Ontwikkelde Markten),
- het [Stewardship beleid van Robeco](#) (Aandelen Opkomende Markten).

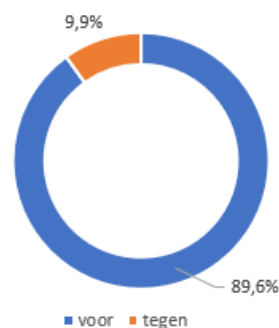
Voor de Engagement en Stem resultaten van onze vermogensbeheerders zie:

- State Street
 - [Active Stewardship rapportage Q1 2022](#)
 - [Active Stewardship rapportage Q2 2022](#)
 - [Active Stewardship rapportage Q3 2022](#)
 - [Active Stewardship rapportage Q4 2022](#)
 - [Stem rapportage Q1 2022](#)
 - [Stem rapportage Q2 2022](#)
 - [Stem rapportage Q3 2022](#)
 - [Stem rapportage Q4 2022](#)
- Robeco
 - [Active Stewardship rapportage van 2022](#)

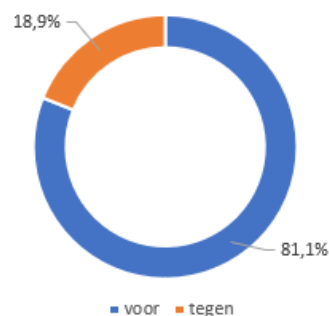
Gedurende 2022 heeft State Street bij 3.197 aandeelhoudersvergaderingen een stem uitgebracht op 21.726 agendapunten. Het merendeel van de agendapunten (20.909) wordt door het management van de onderneming ingebracht. Deze agendapunten hebben veelal betrekking op bestuurszaken, zoals de benoeming van bestuurders, wijzigingen in statuten, fusies en overnames en beloningsvoorstellen van bestuurders. Daarnaast worden er ook agendapunten (817) ingebracht van aandeelhouders. Dit kunnen o.a. voorstellen zijn die te maken hebben met klimaat, mensenrechten en milieu.

In 2022 heeft State Street bij circa 90% van de management voorstellen 'voor' gestemd en bij 10% van de voorstellen 'tegen'. Van de aandeelhoudersvoorstellen heeft de vermogensbeheerder in circa 81% van de gevallen 'voor' gestemd en 19% 'tegen'.

Management voorstellen

Aandeelhouders voorstellen

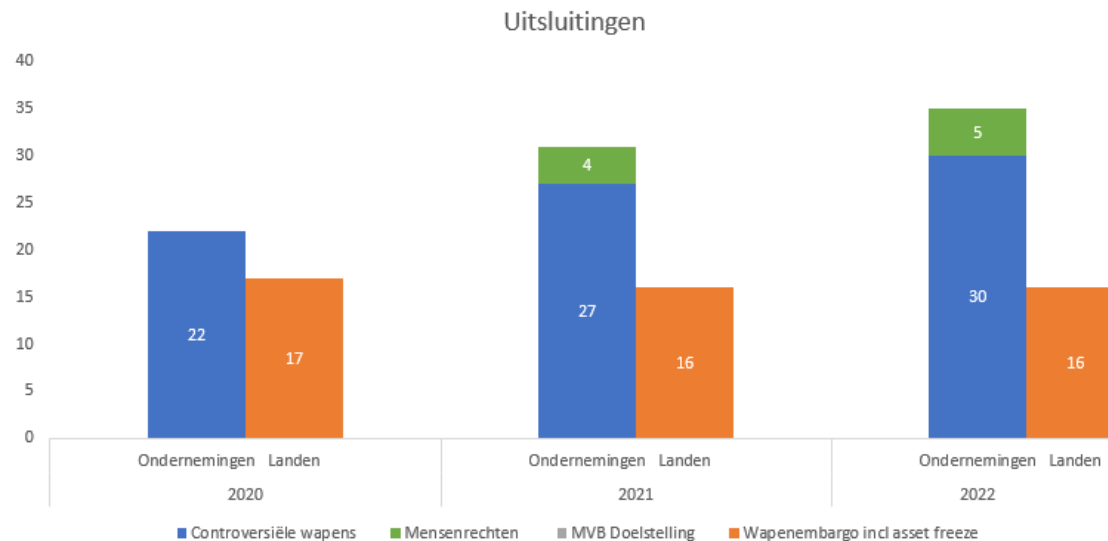
Class actions & Claims

Het HPF participeerde begin 2023 via Deminor in drie claims. Dit betroffen Volkswagen AG, Toshiba Corporation en Porsche Automobil Holding SE. De claims hebben betrekking op het dieselgate schandaal (Volkswagen en Porsche), en een boekhoudschandaal (Toshiba) waarbij de winst voor belasting kunstmatig is opgedreven. De totale omvang van deze claims bedraagt voor het HPF maximaal circa 1 miljoen euro.

2.3 Uitsluitingen

Het HPF heeft eind 2022 een totaal van 35 ondernemingen en 16 landen uitgesloten. De meeste uitsluitingen van ondernemingen zijn gedaan vanwege hun betrokkenheid bij de productie van controversiële wapens². Daarnaast is één onderneming uitgesloten omdat de dialoog over arbeidsrechten en mensenrechtenschendingen niet succesvol was. Net als in 2021 zijn namen van niet-beursgenoteerde ondernemingen niet meegenomen, daar het HPF in de aandelenportefeuille alleen belegt in beursgenoteerde aandelen, zowel in ontwikkelde- als opkomende markten.

De Uitsluitingenlijst 2022 is met vier ondernemingen uitgebreid, waarvan drie vanwege de betrokkenheid bij de productie van controversiële wapens en één onderneming vanwege een niet-succesvolle dialoog over arbeidsrechten en mensenrechtenschendingen.

Gedurende 2022 zijn er als gevolg van het uitsluitingenbeleid geen ondernemingen van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten uitgesloten. De meest [recente uitsluitingenlijst voor bedrijven](#) en [landen](#) is te vinden op de website van HPF.

² Onder controversiële wapens vallen clustermunitie, landmijnen, biologische/chemische wapens, wapens met verarmd uranium, blinderende laserwapens, brandwapens en/of niet-detecteerbare fragmenten.

2.4 Impact Investing

Het HPF wil met impact investing een positieve bijdrage leveren aan belangrijke sociale en duurzaamheidsvraagstukken in combinatie met het behalen van financieel rendement tegen een aanvaardbaar risico.

Het HPF heeft gekozen om Impact Investing zowel in de Aandelenportefeuille als in de Vastrentende portefeuille in te vullen.

- *Impact Investing middels Waterfonds*

Er wordt gestreefd naar een allocatie naar een Waterfonds van 1% van het totale belegd vermogen.

- Impact Investing middels green, social en sustainability staats(gerelateerde)obligaties (GSS bonds)

Conform het MVB beleid is de minimale allocatie van GSS bonds in de staats- en staatsgerelateerde obligatieportefeuille 10%.

In 2022 is een Waterfonds geselecteerd. De investering in het waterfonds heeft in de eerste maanden van 2023 plaatsgevonden. De Impact Investing naar GSS bonds bedroeg in 2022 ca. 18% van de staats- en staatsgerelateerde obligatie portefeuille, hetgeen aan de vereiste minimum allocatie van 10% voldoet

3. Wet- en regelgeving

Voor de [SRD II rapportage](#) wordt verwezen naar de website.

Voor de [SFDR rapportage](#) wordt verwezen naar de website.

4. Terug naar de MVB Beleggingsovertuiging en MVB Doelstelling

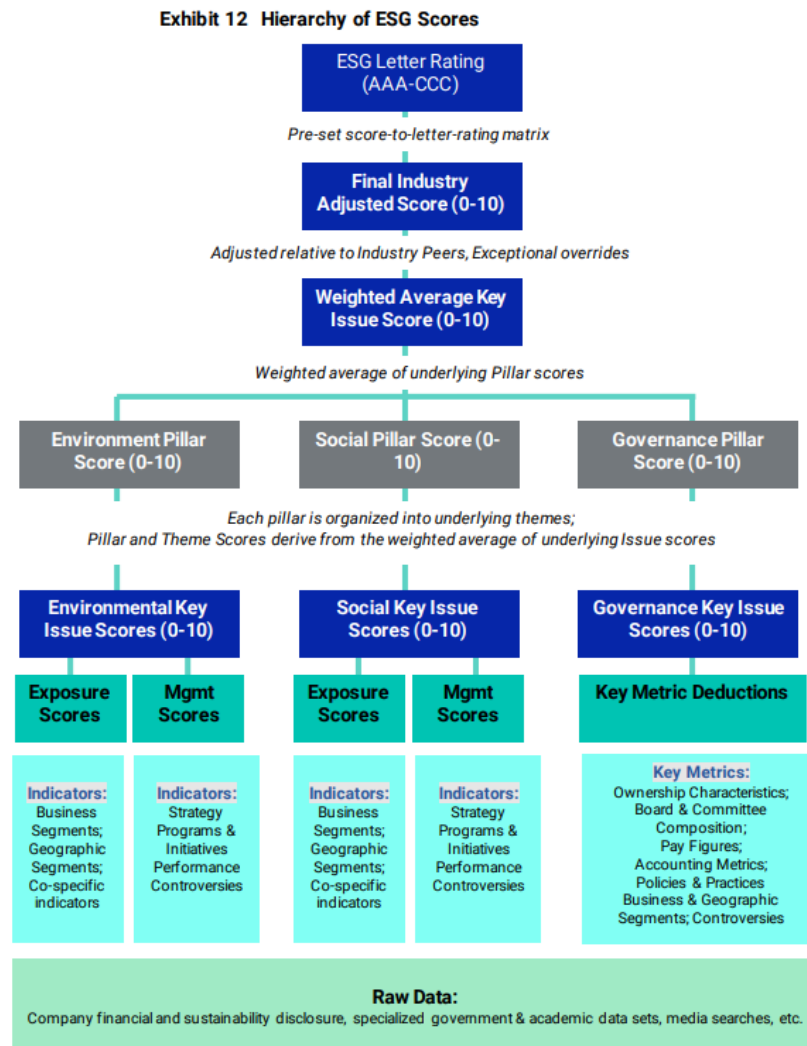
In 2022 is de MVB Doelstelling gehaald en de MVB Beleggingsovertuiging onderschreven.

Het is de *MVB Beleggingsovertuiging* van het HPF dat maatschappelijk verantwoord beleggen kan samengaan met de beleggingsdoelstelling om de rendement-risico verhouding van de beleggingen af te stemmen op de ambitie tot koopkrachtbehoud van pensioenen.

Het is vervolgens de *MVB Doelstelling* van het HPF om op een gecontroleerde en zichtbare wijze maatschappelijk verantwoord te beleggen, waarbij de 'gecontroleerde wijze' inhoudt dat de financiële implicaties van het MVB beleid gemonitord worden, en dat het beleid bijgestuurd wordt indien de ambitie tot koopkrachtbehoud van pensioenen hierdoor in gevaar komt.

In 2022 heeft het MVB beleid via Uitsluitingen de beleidsvrijheid ingeperkt. Vanaf 2023 zal ook de CO2e reductie de beleidsvrijheid verder inperken. Over 2022 was het rendement van de portefeuille Aandelen Ontwikkelde Markten **0,25%-punt lager** dan de benchmark zonder uitsluitingen. Dit werd deels veroorzaakt door het uitgesloten aandeel Lockheed Martin Corporation. Dit rendementsverlies brengt de ambitie tot koopkrachtbehoud van pensioenen echter niet in gevaar. Daarom is de conclusie dat in 2022 de MVB Doelstelling is gehaald en de MVB Beleggingsovertuiging is onderschreven.

Bijlage 1 Hierarchie van ESG Scores (MSCI)

Bijlage 2 Doorvertaling door Sustainalytics van de UN Global Compact Principles naar de OESO-Richtlijnen en de UN Guiding Principles

Overview of International Norms and Standards in GSS Scope - Continued

Norms Areas	UN Global Compact Principles	OECD Guidelines for Multinational Enterprises Chapters	UN Guiding Principles on Business and Human Rights
Labour Rights	P3 – Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining P4 – Businesses should uphold the elimination of all forms of forced and compulsory labour P5 – Businesses should uphold the effective abolition of child labour P6 – Businesses should uphold the elimination of discrimination in respect of employment and occupation	Chapter V – Employment and Industrial Relations	11 – Respect for Human Rights 12 – Respect Int. recognized Human Rights 13 – Avoid / Prevent Human Rights impacts 14 – Enterprise context and structure adverse impacts 15 – Policy Commitment 16 – Policy Statement 17 – Human Rights Due Diligence 18 – Identify and assess actual / potential impacts 19 – Integration and appropriate action 20 – Verification of adverse impacts with stakeholders 21 – Communicate on human rights impact 22 – Provide remediation
Environment	P7 – Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges P8 – Businesses should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility P9 – Businesses should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies	Chapter VI – Environment Chapter IX – Science and Technology	Not Applied to issues captured under Principles 7, 8 and 9.
Business Ethics	P10 – Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery	Chapter VII – Combating Bribery, Bribe Solicitation and Extortion Chapter X – Competition Chapter XI – Taxation	Not Applied to issues captured under Principle 10.

Bijlage 3 Uitsluitingenlijst 2022 van ondernemingen en landen

Name	Country	Controversial weapons	OECD guidelines	Board decision
Aerojet Rocketdyne Holdings, Inc.	United States	X		
Anhui Great Wall Military Industry Co Ltd	China	X		
Aryt Industries Ltd.	Israel	X		
Ashot - Ashkelon Industries Ltd.	Israel	X		
Avibras Industria Aeroespacial S/A.	Brazil	X		
AviChina Industry & Technology Company Limited	China		X	
Bharat Dynamics Ltd	India	X		
Boeing Company, The	United States	X		
China Aerospace Science and Technology Corporation	China	X		
China North Industries Corporation	China	X		
China North Industries Group Corporation Limited	China	X		
China Satellite Communications Co Ltd	China	X		
China Spacesat Co., Ltd.	China	X		
Coal India Limited	India		X	
Elbit Systems Limited	Israel	X		
Embraer S.A.	Brazil	X		
General Dynamics Corp	United States	X		
Hanwha Corp	South Korea	X		
Inner Mongolia North Heavy Industries Group Corp. Ltd.	China	X		
Israel Military Industries Ltd.	Israel	X		
Korea Aerospace Industries, Ltd	South Korea	X		
Larsen and Toubro Ltd.	India	X		
LG Nex1 Co., Ltd.	South Korea	X		
Lockheed Martin Corporation	United States	X		
Metallurgical Corporation of China Ltd.	China		X	
Mindtree Limited	India	X		
Motorola Solutions, Inc.	United States		X	
Motovilikhinskiye Zavody Pao	Russia	X		
Nabha Power Ltd.	India	X		
National Presto Industries, Inc	United States	X		
Northrop Grumman Corporation	United States	X		
Poongsan Corporation	South Korea	X		
Poongsan Holdings Corporation	South Korea	X		
Roketsan Roket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkey	X		
Saudi Arabian Oil Co.	Saudi Arabia		X	
All (un)listed companies in Russia	Russia			X

Country
Afghanistan
Belarus
Central African Republic
Congo Republic
Iran
Iraq
Libya
Myanmar
North Korea
Somalia
South Sudan
Sudan
Syria
Venezuela
Yemen
Zimbabwe

Bijlage 4 Engagement 2022

Global Standards Engagement

Entity Name	Entity Name
3M Co.	Medtronic Plc
Activision Blizzard, Inc.	Meta Platforms, Inc.
Amazon.com, Inc.	PG&E Corp.
Barclays Plc	Raytheon Technologies Corp.
Bayer AG	Rio Tinto Ltd.
Blackstone, Inc.	Sanofi
Bolloré SE	Starbucks Corp.
Bunge Ltd.	Stryker Corp.
Caterpillar, Inc.	Telefonaktiebolaget LM Ericsson
Citigroup, Inc.	Teleperformance SA
Credit Suisse Group AG	Tesla, Inc.
Danske Bank A/S	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.
Deutsche Bank AG	Thermo Fisher Scientific, Inc.
EDP-Energias de Portugal SA	Tokyo Electric Power Co. Holdings, Inc.
FirstEnergy Corp.	TOSHIBA Corp.
Glencore Plc	Toyota Motor Corp.
Johnson & Johnson	Uber Technologies, Inc.
Koninklijke Philips NV	Wells Fargo & Co.
McDonald's Corp.	Westpac Banking Corp.
McKesson Corp.	Wilmar International Ltd.

Disclaimer

Although Stichting Heineken Pensioenfondsen information providers, including without limitation, MSCI ESG Research LLC and its affiliates (the “ESG Parties”), obtain information (the “Information”) from sources they consider reliable, none of the ESG Parties warrants or guarantees the originality, accuracy and/or completeness, of any data herein and expressly disclaim all express or implied warranties, including those of merchantability and fitness for a particular purpose. The Information may only be used for your internal use, may not be reproduced or disseminated in any form and may not be used as a basis for, or a component of, any financial instruments or products or indices. Further, none of the Information can in and of itself be used to determine which securities to buy or sell or when to buy or sell them. None of the ESG Parties shall have any liability for any errors or omissions in connection with any data herein, or any liability for any direct, indirect, special, punitive, consequential or any other damages (including lost profits) even if notified of the possibility of such damages.